

הצבי ודעצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת קדושים תשפ"ב

גליון מס' 58 • שנה ב'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

באהבת רעים ת"ח נעשין אוהבין זה את זה, וזהו כלל גדול בתורה דייקא.

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'.
פירש"י והוא בגמ' [יבמות ו.] לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו באפנדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא וכו' אף מורא מקדש לעולם. י"ל רמז, אדם הנכנס לעבודת ה', הר הבית, מי יעלה בהר ה', ישליך מעליו את כל המדות המוגנות, במקלו רמז לכעס ומקל חובלים, במנעלו כמו שמואב בשם זק"ה"ק מהרצ"א ז"ל נע"ל ר"ת נ'שיכה ע'קיצה ל'חישא, באפנדתו פירש"י שם ארנקי שאזור כמתניו, רמז לתאות ממון, ובאבק שעל רגליו רמז לשון הרע כמו"ש [ב"ב קסה.] והכל באבק לה", רגליו הוא הולך רכיל כמו"ש [תהלים טו ג] לא רגל על לשונו, ולא יעשנו קפנדריא פירש"י לקצר הילוכו וכו', היינו שמשמש במקום קדוש בעקיפין לצרכיו או לכבודו קרדום לחפור בו וד"ל, כל אלו ישליך מעליו וכך יוכל להכנס למקום המקודש.

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן. בזה"ק [ח"ג פ"ז ע"ב] שקודם זמן השיבה יקום מתרדמתו, פ"י אם תרצה להיות לך תקומה גם בשנות שיבה, תחל להדר לשון חזרה הדר ביה, תתחיל מימי הזקנה לחדש ימיו ועבודתך ביתר שאת ואז תקום גם בשנות שיבה.

וכי תזבחו זבח שלמים לך' לרצונכם תזבחו.
אי אפשר להגיע לשלימות בעבודת ד' אא"כ יהיו זובחים הרצונות הטבעיים, וז"ל לרצונכם תזבחו, וכמו שאמרו חז"ל [סנהדרין מד.] אמר ריב"ל כל הזבח את יצרו וכו' כאילו כבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב זבח תודה יכבדני, וזה נקרא שלמים ששם שלום בין עוה"ז ועוה"ב ע"י שמכניע עניני עוה"ז לעוה"ב.

פגול הוא לא ירצה. פגול באורו מתועב, ובשרשי הרד"ק כתב הוא הבשר שנשתנה ריחו ומראהו וכן אמרו חז"ל [פסחים פב:] פגול טעון עיבור צורה עיי"ש. ולפי"ז י"ל אולי שורשו פג, ועי' פ' יוגש עה"פ יוגש לבו וגו' [בראשית מה כו.], פירש"י נחלף לבו והלך וכו' לשון מפיגין טעמן בלשון המשנה, וריחו לא נמר מתרגמין וריחיה לא פג ע"כ, וזהו פגול שפג והחליף ואינו ראוי עוד לקרבן.

ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך וכו' לעני ולגר תעזב אתם אני ד' וגו'. צ"ב למה נסמכה מצוה זו לפסוקים הקודמים המדברים בענין איסור נותר ומחשבת פיגול אם האכל

בישראל שאע"פ שמעורבים בגשמיות ובמקום טומאה מ"מ הם נבדלין, אך יש קדוש למעלה מכל זה והוא קדושתו ית"ש, שאע"פ שמלא כל הארץ כבודו והוא מחי' כל ומהוה כל אעפ"כ בקדושתו עומד מה שאין בשר ודם יכול להשיג, כמו"ש אין קדוש כה' כי אין בלתי כמ"ש לעיל. ועי' אמר המדרש יכול כמוני שירצה האדם לעשות כל מה שלבו חפץ ויסמוך שישאר בקדושתו ת"ל קדושתו למעלה מקדושתכם, ולכן בני צריכין לשמור הקדושה כפי מצות התורה שמלמדת לנו במה שיכולין לעשות בקדושה ומה שצריכין להתרחק ממנו וכו' ע"כ. ועי' נאמר שבאזהרת קדושים תהיה באה התורה להבינו שאל יאמר האדם הן מתעסק אני עתה בדבר מצוה כגון כיבוד אב, מצוה רבה, ואפילו שצוה לי חלל את השבת, או איסור אחר אשמע לו להטמא בעבירה הלא כביכול גם הקב"ה בעצמו שהוא קדוש הוא מחיה את הקלי וכמ"ש השוכן איתם תוך טומאתם, ואם כן אעשה כן גם אני. ועי' באה האזהרה קדושים תהיו כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם, רק הקב"ה בקדושתו העליונה קדוש ונורא יוכל לעשות כן אבל ב"ו שירד למקומות הטומאה יאבד את קדושתו כהרף עין.

וזהו הסמיכות קדושים תהיו כי קדוש אני איש אמו ואביו תיראו, כלומר קדושתו למעלה מקדושתכם ולפיכך אם כי צויתי איש אמו ואביו תיראו, אבל אעפ"כ ואת שבתותי תשמרו ולא תיטמאו בעבירה ח"ו כי אז תתבטל קדושתכם וכנ"ל.

ובקצרכם את קציר ארצכם וכו'. ברש"י אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם [למתנות עניים] באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן למדוך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. י"ל טעם בפשיטות מדעסיק הכתוב בימי המועדים דייקא נכון להזכיר מצות מתנת עניים שכן ביו"ט חובה ליתן ולשמה את העניים כמבואר בשו"ע או"ח הל' יו"ט ס"י תקכ"ט ס"ב חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד וכו' וחייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר עניים. ובזה"ק [ח"ב פ"ה ע"ב] ותא חזי, ככלה שאר זמנין ותגין בעי בר נש לחזי ולמחזי למסכני וכו'.

לא תעמור על דם רעך. מאי לשון עמידה שייך כאן, י"ל לא תעשה לך עמידה וגדולה על ידי זולול ושפיכת דם רעך.

ואהבת לרעך כמוך. הנה ר' עקיבא לימד [ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד] ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. מאי בתורה, י"ל כל דרכי לימוד תורה בין ללמוד ובין ללמד תלוי

קדושים תהיו כי קדוש אני. פירש"י פרשה זו בהקהל נאמרה. צ"ב מאי נפ"מ לן בזה לענין הקדושה. וי"ל הנה מה שאמר כי קדוש אני, איזה נתינת טעם היא זו מי ידמה לו ית'. אך הענין כי 'קדוש' נקרא רק ה"ת לבדו כביכול, אין קדוש כה', אבל ישראל נקרא קדושים כי קדושתם היא מצד אחדות כלל ישראל, ישראל קדושים הם, וז"ש קדושים תהיו לשון רבים, ולא אמר קדוש תהיה כמו"ש תמים תהיה וכו"ב, פ"י אתם קדושים בסיבת היותכם עם אחד קהל קדוש, וז"ש כי קדוש אני כלומר קדוש זה רק אני ואין בלתי. וזה שפירש"י פרשה זו בהקהל נאמרה.

קדושים תהיו כי קדוש אני. מאי נתינת טעם היא זו כי קדוש אני, וכי מי ידמה לו בקדושתו כביכול. וי"ל עפ"י מה שפירש מהר"ד מבעלזא ז"ל עה"פ ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן וכו' [בראשית יד יח], ותוכן דבריו דהנה אמנם גבולות חלק הקב"ה בעולמו [במד"ר פ"ח ז'] דהיינו שישנן מדרגות קדושה זו למעלה מזו קדושת כהונה לכהן קדושת לוייה ללוי קדושת מלוכות למלך ישראל, וישראל אסור לעבוד עבודת לוי וכן לוי אסור בכהונה וכו"ב, אך כל זה הוא בנוגע למעשה המצוות בפועל, אבל לעצם הקדושה של כהונה לוייה ומלוכות שלא למעשה יכול כל אחד מבני ישראל לזכות ע"י לימוד התורה הק' שכן התורה כוללת כל הקדושות ע"כ. וז"ש קדושים תהיו פ"י יכולים אתם להתקדש בכל מיני דרגות הקדושה והטעם כי קדוש אני ומשתקרב אלי תזכו לכל הקדושות.

קדושים תהיו. פירש"י פרשה זו וגו' מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. גופי תורה פ"י להפוך הגוף והחומר ולעשותו תורה, וזה תלוי בפרשת קדושים, וזהו גופ"י תור"ה תלויין בה, היינו בקדושה.

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם, איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו וגו'. צריך להבין מה השייכות של מצות כיבוד אב לאזהרת קדושים תהיו, דלכאורה אין במצות כבוד הורים גדר קדושה יותר מכל המצוות שבתורה, ואחר הפתיחה בענין הקדושה היה ראוי לכאורה ליתן מצוות שתכליתן השגת קדושה ופרישות וכו"ב. ונראה לבאר ע"פ דברי השפת אמת כאן [תרנ"ה] בביאור המדרש יכול כמוני ת"ל קדושתו למעלה מקדושתכם, והוא תמוה שהיה עולה על הדעת ח"ו שאפשר להיות קדוש כקדושתו ית' עד שצריך פסוק מיוחד לשלול זאת, וכתב בשפת אמת וז"ל, הנה כתיב קדוש קדוש קדוש ה' מלא כל הארץ כבודו, והם ג' בחי' זו למעלה מזו, קדושה אחת כענין שנמצא במלאכים שהם נבדלים מכל גשמי, וקדוש ב' כענין שנמצא

יאלכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה.

ו"ל הנה ממצות לקט שכחה פאה ומתנות עניים למדנו שחייב כל אדם לתת את הדעת על זולתו ולהשאיר ממזונו ותבואתו לאחרים שאין ידם משגת, וכן כל המצות שבין אדם לחבירו יסודן בכך שאדם עשוי להיטיב עם זולתו על גופו ומזונו ולא רק על עצמו, ובכל עת שיתברך מאת ה"ת יתן מחשבתו על אלו האביונים. והנה גדול כח המחשבה למדנו מאיסור פיוגל שכן במחשבה קלה של חוץ למקומו וחוצו לזמנו נהפך בשר הקודש שעתידי היה להיות ריח ניחוח לד', להיות בשר פיוגל וחייב עליו כרת, לכן הקדימה התורה איסור פיוגול בכדי להבין שכמה גדול כח המחשבה, וסמך לזה מצות לקט שכחה פאה ענינה לחשוב טוב על זולתו.

ובזה י"ל מ"ש בתלמודי ר' עקיבא שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה [בממות סב]. "ל הכונה שהיו עסוקים וטורודים בתלמודם עד שלא היתה דעתם פנויה לחשוב על טובת זולתם הגשמיים, ואולי משום שכן הבינו מלימוד רבם ר' עקיבא כמו"ש בגמ' [ב"מ סב]. דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו עד שבא רבי עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חיך קודמים לחיי חבירך, והם הבינו שאין צורך להתפנות לצרכי חבירו לא במעשה ואפילו במחשבה כי חיך קודמים כי היא חיך ואורך ימים, ביטול תורה היה אצלם חמור כפיקוח נפש. והנה בגמ' [מנחות כט:] אמר (משה רבינו) לפניו רבונו של עולם היראתי תורתו הרגני שוכו אמר לו חזרו לאחוריי חזרו לאחוריי ראה ששוקלין בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני, פי' שוקלין בשרו היינו שוקלים אם לימד לחשוב על גופו ובשרו של זולתו, וכשתמה משה רבינו ע"ז השיב לו הקב"ה כך עלתה במחשבה לפני, פי' זאת עלתה לו בגלל ענין המחשבה שלא העלו תלמידיו במחשבתם כיצד כבוד זה לזה נמבואר.

לא תעשק את רעך. אולי ענינו כמו שרשים המתהפכים, עשק היפך עסק, ופירושו שלא נתקיים העסק כיון שעשקו ולא פרעו לא את דמיו, לא תעשקו את רעך.

לא תעשו עול במשפט. פירש"י הלך שלא תאמר עני הוא זה והעשירי חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות, וכן לא תאמר עשירי הוא זה בן גדולים הוא זה היאך אבישינו ואראה בבשרו עונש יש בדבר וכו' לכן נאמר ולא תהדר פני גדול. ופי' הכלי יקר דז"ש לא תעשו עול במשפט, פי' דאפי' עושה דבריו במשפט נכון ואפ"כ הוא עול ואסור. וצ"ב אמאי לא אהא סוף כל סוף אינו מקלקל אלא חוננו לתקן ויש לכאורה חכמה במעשיו.

ו"ל עפ"י מה שהבאנו בפ' משפטים בשם תלמידי הבעש"ט הק' לפרש דברי זוה"ק ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם [ח"ב צ"ד ע"א] פתח רבי שמעון ואמר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, תרגום ואלן דיינא תסדר קדמויהן, אלן אינו סדורין גדלגולא, דינן נשמעתו דאתנו כל חד חזר לקבל עונשיה. ומבואר באריכות בספר דגל מחנה אפרים שם וז"ל, תמוה לכאורה הא בפסוק מפרש ואזיל דיני ממונות, אך שמעתי בענין הדין שאחד דן את חבירו לב"ד ויודע בעצמו שבדאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו אל יקשה לו הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה כי בוודאי מסתמא היה חייב בגלגול העבר לאיש הדין עמו וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו, וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין וכאלה רבים בעניני דינים, וזה י"ל שרימז זוה"ק ואלה המשפטים שהם דיני ממונות, אעפ"י שמן הנראה הם נגד האמת הפעמים, אך דהאמת אלן אינו סדורא גדלגולא, והיינו הבורא הלא ובואר כל הנשמות והוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, ככה יסובב המסבב ומנהיג ע"פ התורה את עולמו בחסד וברחמים בצדק ובמשפט אמת לשפוט בין איש ובין רעהו ובין שורו וחמורו וכל אשר לו כפי אשר יורה אלקים ויש בזה פתח רחב, ע"כ. והיינו דהמשפט בעוה"ז אינו לפי ראות עיני ב"ו אלא יש בזה המישר דהמשפט נשמות שהיו קודם, והקב"ה לבדו הוא דיין אמת ויודע סוד כל הדורות, ע"י מה שבארנו שם דכל הענין איתא במדרש ומובא בס' מושב זקנים עה"פ והאלקים אינה לידו.

ולפי זה יש לתת טעם שאמרה תורה לא תעשו עול במשפט, היינו באופן הנ"ל שהדיין רוצה להיטיב עם החייב, אמרה תורה אעפ"י שנראה לעיני הדיין שעושה בזה תיקון טוב ומלכלל דבריו במשפט, אבל האמת אינו כן דאינו אלא מקלקל סדרא דגלגוליא ועושה עול.

לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול. צ"ב למה נקט ב' לשונות לא תשא ולא תהדר, והול"ל לא תשא פני דל וגדול וכו'. וי"ל דהנה על לא תשא פירש"י שלא תאמר

עני הוא זה והעשירי חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות, ואצל לא תהדר וכו' פירש האיך אבישינו וכו', ומשמע שהם שני ענינים שונים דהיינו הדל פניו נפולות תמיד מחמת שפלותו וכאן מצא הדיין מקום לשאת דהיינו להגביה פניו כמו נשא את ראש וגו' ע"י שיזכהו בדין ולא יהיה עוד דל, וע"ז הזהירה התורה שלא יעשה כן, ואילו אצל גדול לא שייך נשיאת פניו שכן בלא"ה הוא נשאו פנים, אלא שאם יפסיד בדין יהיה לו בוש ופחד ואעפ"י שבדין הוא שיתבייש מ"מ תרצה להדר פניו ביופי חיצוני כדי שלא יתגלה בושותו, והוא ע"ד שפירש רבינו המלבי"ם ההבדל בין הוד להדר שהוד הוא הכח והזיו הפנימי אבל הדר הוא היופי החיצוני כפי שמתגלה לאחרים עיי"ש, וז"ש ולא תהדר פני גדול אלא בצדק תשפוט לפי האמת.

לא תשא פני דל. י"ל שמדבר כאן אל בעלי הדין שלא יעמיד אחד פנים של דל כדי שבעל דינו או הדיין ירחם עליו ויפסוק לטובתו, פי' לא תשים עליך פנים של דל.

לא תשא פני דל. פירש"י שלא תאמר עני הוא זה והעשירי חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות. וצ"ב אמאי לא יעשה כן הרי כונתו לטובה. וי"ל עפ"י מ"ש חז"ל [סנהדרין ז.] כל דיין שנוטל (ממון) מזה ונותן לזה שלא כדין הקב"ה נוטל נפשו ממנו שנאמר [משלי כב כב] אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדא עני בשער כי ד' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש. וצ"ב דהלא לכאורה אינו אלא גזול ואמאי לא קאמר עונש זה אצל סתם גזול. ועוד קשה מה לי דיין מה לי אדם אחר הול"ל כל הנוטל מזה ונותן לזה וכו'.

אך הענין הוא דהנה דל הוא עני יותר מאביון כמו"ש ואם דל הוא ואין ידו משגת, וכל פרנסתו באה לו ע"י שהציבור מרחמים עליו ונותנים לו כדי חיותו, אך כאשר הדיין נושא פניו ומזכהו שלא כדין כדי שלא יוצרך ליטול פרנסתו מן העשירי, הנה בזה נסתם קשר פרנסתו של הדל ונטל ממנו כל חיותו כיון דאבד שם דל ממנו באותה שעה ויהיו העשירים סבורים שאינו צריך לנדבתם, נמצא דגזול ממנו פרנסתו כל ימיו, וע"כ אמר כל דיין הנוטל מזה ונותן לזה, דלא קאי בסתם גזול אלא באופן שפירש"י כאן שאומר הדיין אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות ונמצא נוטל מזה ונותן לזה, פי' נוטל מן העשירי ונותן לדל, ואף שבאמת כונתו לטובה לפי שעה אבל ע"י נשיאת פניו הוציאו מכלל דל ונטל ממנו חיותו ונפשו, וכדאמרו חז"ל [ב"ק קט.] נפשו של גזול, ע"כ הקב"ה נוטל נפשו ממנו, מדה כנגד מדה. וז"ש הכתוב אל תגזול דל כי דל הוא, וצ"ב מאי קאמר כי דל הוא ומה הוסיף בזה, אך לדרננו פירושו אל תגזול ממנו תואר דל, באשר כי דל הוא וזה כל מקור חיותו, נמצא אתה נוטל את נפשו.

לא תהדר פני גדול. פירש"י שלא תאמר בן גדולים הוא וכו' עונש יש בדבר לכן נאמר ולא תהדר פני גדול. צ"ב מאי קאמר עונש יש בדבר. וי"ל דהדיין יסבור דמן הדין הוא להטות את הדין לזכותו של הגדול, כיון שאם יחייבו הרי מלבד שיצטרך לשלם מה שיוטל עליו עוד נוסף לו פניו בפומבי והרי זה עונש בכפלים ואינו בדין שיעניש כן פעמים והוא סלקא דעתך לזכותו, וז"ש עונש יש בדבר, ת"ל לא תהדר וכו'.

בצדק תשפוט עמיתך. פירש"י כמשמעו, דבר אחר הו"ד את חבירך לכף צדק. י"ל דהנה המנהיג את העדה או הדיין בעירו, כל בני העיר באים לפניו לדין ושוטחים באניו כל ענייניהם הנגלות והנסתרות וכו"ב, נמצא שיש בלבו דעה רעה על כל אלו שיצא דינם לחובה, והיאך יוכל להיות להם לרב ומנהיג הלא מחובתו להתנהג עמם באהבה ואחרו. ע"כ אמר דצריך הדיין לפעול בלבו שני ענינים, קודם יפסוק ויוציא הדין עפ"י משפט התורה, ואח"כ יראה למצוא בלבו לימוד זכות על החייב אשר שלא היה בלבו עליו. וז"ש בצדק תשפוט עמיתך, זהו כמשמעו והוא דבר אחד, ד"א פי' אח"כ יעשה דבר אחר וילמד עליו זכות בינו לבין עצמו.

לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעך. מה שכתב אצל רכיל לשון הליכה ואח"כ לשון עמידה, י"ל ע"ד מוסר, דהנה אדם נקרא הולך ע"ש שאינו בבחי' עומד אלא הולך תמיד, ובכל מקום שנמצא תמיד חפצו לילך ולעלות ולא לעמוד על עמדו, הנה פעמים סבור אדם שע"י דברי רכילות ולה"ר שפוסל את זולתו יהיה לו הדבר לעזר בדרכו להיות הולך ומתעלה על סביבתו, ע"כ אמרה תורה לא תלך רכיל בעמך, פי' לא תקדם הליכתך ע"י רכילות והוצאת שם רע על זולתך. וכן ש' כאלו אדם מחזיקים מעמדם ע"י השפלת זולתם ומצטערים אותם והוא כעין שפיכות דמים, וז"ש לא תעמוד על דם רעך, לא תחזק עמידתך ע"י דם רעך.

לא תעמוד על דם רעך. פי' לא תהיה סבור שדמך חשוב ועומד מעל דם זולתך כמו"ש חז"ל [פסחים כה:] מאי חזית דמא דידך סומך טפי וכו', וז"ש לא תעמוד ע"ל דם רעך.

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך. הנה לכאורה שתי מצוות אלו סותרים זה את זה, דהלא ע"י תוכחה נגרם שנאה בין החוטא להמוכח, וכמו"ש [משלי ט ח] אל תוכח ל"ך פן ישנאך, ואח"כ [כתובות קה:] האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. נמצא אם יוכיח אדם את רעהו ב"א יליד חטא לא תשנא את אחיך, ואם לא יוכיח יבטל מצות הוכח תוכיח, כיצד יתקיימו שני כתובים הללו. וי"ל דהעצה לזה שאם נצרך להוכיח את החוטא, לא יוכיח אותו ביחידות, אלא יוכיח כביכול לאיש אחר הנקי מאותו חטא באופן שישמע גם החוטא את דבריו וממילא ינסו ללבו באשר לא הלבין את פניו, רק מתוך שאיזון לדברי מוסר וכיבושין יתעורר מעצמו לטוב בתשובה, בידוע אל ננעי לבבו. וזה יש להעמיס בכנות הכתוב, אל תוכח ל"ך פי' אפילו ל"ך לא תוכיחו ביחיד פן ישנאך מחמת הלבנת פניו, רק הוכח לחכם יחד עמו וכאילו אין המכוון אליו ואז יאהבך ויקבל תוכחתך.

וזה י"ל כנות הכתוב לא תשנא את אחיך וגו', הוכח תוכיח את עמיתך. א"ת לרבות שתוכיח עמו ויחידו גם לחבירו החכם כנ"ל, וממילא לא ישנאך ויתקיים גם לא תשנא את אחיך, וזהו שאמר הוכח תוכיח ב' פעמים היינו שיוכיח לשנים.

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח וגו'. צ"ב למה נסמכו שתי מצוות הללו זה לזה. וי"ל דהנה מיסודי דרכי התוכחה שצריך המוכיח לומר דבריו לזולתו מתוך אהבה, שאל"כ יכנסו לאזני השומע, ואפילו אם אין שנאתו ניכרת על פניו אלא בלבו, עכ"ל לב השומע יחוש כי מתוך שנאה ולא מאהבה ידבר אליו, וכמו"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם [משלי כו ט]. וז"ש לא תשנא את אחיך בלבבך פירוש בהשמיעך תוכחות לא תשנאנו אפי' בלבבך ואז תקיים הוכח תוכיח, אבל אם שנאה הוא לו מוטב שינצור לשון המוכיח כי לא יועיל.

לא תשנא את אחיך בלבבך. פי' לא תשנאנו בשביל שלבבו אינו כלבבך ואינו מסכים לדעתך, יען כי כשם שאין פרצופיהן שוין אין דעותיהם שוות. [ירושל' ברכות פ"ט ה"א]

הוכח תוכיח את עמיתך. כלל הלשון הוכח תוכיח י"ל דיש אופנים רבים בדרך התוכחה ואינו מוכרח שייסר את חבירו בדברים קשים ובדרך בזיון כי חוטא ופושע הוא. ומסופר בפי הגאון מהרש"ג מסעמיהאלי [הקדמת שו"ת מהרש"ג ח"ב] כי פעם הגיע רב אחד אל זקה"ק בעל עטרת צבי מדייטשוב לבקשו, היות שיש מחסידיו שאין עסקיהם שובתים בשבת כראוי ומסתמכים על היתירים קלושים, לכן מנכש שכאשר יגיעו אותם אנשים אלו במועדים יוכיחם על פניהם וכו'. עבר זמן והמה לא שינו את דרכם, חזר ובא אותו רב לרבונו בטענה שאינם משנים דרכיהם לכן מן הראוי שיוחק אותם ויגרשם מעל פניו וכו"ב. וזה ודאי יועיל. השיבו רבינו לכל מנהיג יש דרך ושליחות בהדרת אנשים, ובה כוחו יפה, אנו כוחינו בתפילה, ומי ששומע בשבת קודש "הכל יודוך" אצלי ואינו נעשה בעל תשובה גמור לילך בדרך התורים והיראה אין לי דרך אחרת להיטיבו, ע"כ. וז"ש הוכח תוכיח את עמיתך מכל מקום ובכל דרך, ולא תשא עליו חטא, כלומר אינו בהכרח שתשא עליו חטא ותרחקו וכו"ב.

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. י"ל בזה עפ"י המובא בשם הבעש"ט הק' לפרש המשנה [נגעים פ"ב ה'] כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. פי' כל הנגעים נגעי אדם וחטאים שאדם רואה בחוץ, אצל זולתו, בידוע שמנגעי עצמו הוא רואה, משום דאלמלא היה לו שייכות ושמין לפגם זה לא היו מזמינים לו לראות בנגעי חבירו אע"כ הארהו כדי שיתקן בעצמו ע"כ. וז"ש הוכח תוכיח את עמיתך, א"ת לרבונו, והיינו לרבות שתוכיח את עצמך יחד עם חבירך, ולא תשא עליו חטא, פי' לא תשום החטא עליו בלבד, אלא בידוע שגם בן יש מאותו פגם ותוכיח שניכם גם יחדיו, וז"ש הוכח תוכיח תרי זימני.

לא תקם ולא תטור וכו' ואהבת לרעך כמוך. תמוה שמדלג ממדת נקימה ונטירה שהוא מורה על שנאה גמורה, ומיד מצוה הכתוב על מדת ואהבת לרעך כמוך שהיא תכלית האהבה, ולכאורה אינו מן הדרך לילך מן הקצה אל הקצה. וי"ל שהתורה ק"ק נתנה כאן עצה, דהנה ידוע מ"ש הרמב"ם [פ"ב מהל' דעות ה"ב] שהרצון לתקן ולעקור מדה רעה מלבו צריך לכופ עצמו לקצה האחרון שנגדה ואח"כ ישוב למדה בינונית שביל הזהב, וז"ש לא תקם וכו' פי' אם יש בלבו שנאה לחבירו עד כדי נקימה ונטירה, יכריח עצמו לקצה השני ואהבת לרעך כמוך, ועי"ז יתבטל עכ"פ מדת השנאה והרצון לנקמה מלבו.

ואהבת לרעך כמוך. במדרש ובירוש' [נדרים פ"ט ה"ב] ר' עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה בן עזאי אומר זה ספר

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש וכו'. להבין מפני מה נאמרה הפרשה לכל העדה, וגם יש להתבונן במצוה הלזו קדושים תהיו וכו', ונתן טעם כי קדוש וכו', והדבר קשה להלום וכי אפשר ליצייר חומר להתדמות לקדושתו ית', וגם להבין מהות המצוה דקדושים תהיו מה הוא (ודברי רז"ל דברי אלקים חיים). ונ"ל על פי מה ששמעתי מאת **כבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ זצוק"ל** בפסוק והייתם קדושים כו' [ויקרא יא מד], קדושה מלשון הזמנה (עיי' ברש"י יושב), שהיה תמיד מוכנים ומזומנים להשראת

הקדושה, כמו אשה לבעלה המכנינה את עצמה בטהרה פן בפתע יבוא בעלה יימצאנה בטוהרה, והבן מאד. ועפ"י יובן בכאן, דבר אל כל עדת בני ישראל דייקא, הוא לבל יחשוב איש ההמוני שהוא אינו ראוי להשראת השכינה, כי הוא אינו בר אוריין ובר אבהן וייתאש עצמו מזה, על כן דבר אל כל עדת בני ישראל, כולם בני ישראל המה וראויים לזה כגר כאזרח, ואמרת אליהם קדושים תהיו היו מזומנים ומוכנים אליה, כי קדוש אני כביכול אני כבר מוכן ומזומן להרים קרניכם בכבוד השראת השכינה ומצידי לא יבצר, רק בהכנת המקבל יתקן הכל כרגע, והבן מאד (אגרא דכלה)

עו"ל דאלו שנהרגו על קידוש השם נקראו באמת קדושים אעפ"י שבחיהם לא השיגו מדרגה זו, וע"ז ביקש משה שלא יהיו קדושים כאלו אלא קדושים בחייהם. עו"ל דהנה אחז"ל ג' עצות לצנח את יצה"ר תורה קריאת שמע והאחרון הוא יזכיר לו יום המיתה, וידוע מ"ש בשם הבעש"ט הק' שדרך האחרון אינו ראוי להשתמש בו אלא בשעת הדחק משום שהוא בדרך עצבות והכתוב אומר עבדו את ד' בשמחה, לכן לכתחילה צריך להשתמש בתבלין של שמחה והיינו יעסוק בתורה ויקרא ק"ש, וזה שבקש משה

הזמין השי"ת אשר הוא יראה אותה העבירה, על כרחך הוא שיש בידו גם כן שמץ מה מודגמת אותה העבירה והראוהו מן השמים בכדי שיפשפש במעשיו, וסיפרו מתלמידי הבעש"ט שאירע שראה באחד שחילל שבת בפרהסיא ועמד משתומם למה הראוהו כזאת, ופשפש במעשיו דעל כרחך יש בידו עון כזה, פשפש ומצא ששמע מקרוב זילותא דתלמיד חכם (נקרא שבת כאמור בזהר [ח"ג כ"ט ע"א]) ושתק, והמשיך יתבונן כן בכל הענינים דהקב"ה מדקדק עם חסידיו, ולפי"ז יתפרש הכתוב הוכח תוכיח את עמיתך, היינו שהיה גם אתה מוכח כאשר תוכיח את עמיתך ותפשפש במעשיך, ולא תשא עליו חטא, רצ"ל לא תשא את החטא רק עליו, אבל תבין אשר גם אתה מצטרף לתוכחה, ותפשפש במעשיך ותשוב אל ה' כמורו כמור ותזכו שניכם לחיי עולם בזה ובבא. (בני יששכר תשרי ד' ו)

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. נראה בדרך צחות לפרש כפל לשון הוכח תוכיח, דהנה מדרך כמה מהרבנים שכשרואים איזה דבר עול באיזה איש מאנשי קהלתם אינם מוכיחים אותם על אותו אלא חושבים בלבם הנה עתה יהי לי חומר לדרוש למה שאדרוש בשה"ג או בשבת שובה, ואף כשראה עשיית העול זמנים טובא לפני

שבתיים הנ"ל הנה הוא נושא אצלו דבר ההוא בלבו ושמרו עד זמן הנ"ל, וזה בא הכ' להורות להמוכחי בעם ומי שבידו להוכיח שלא זה הדרך, רק הוכיח תוכיח את עמיתך ונקט לשון כפל לומר שתיקף ומיד בראותך אצל עמיתך דבר עול תוכיחנו, ולא תשא עליו חטא היינו לא תשא אצלך את חטא הזה של עמיתך שמור בלבבך עד זמן ועידן רק תיכף תוכיחנו. (שמועה טובה)

ובתבות קעקע וגו'. פירש"י לשון והוקע אותם. י"ל רמז בדבריו אותם העושים כתבות קעקע בבשרם, גסי רוח ונפש הם וראוי להוקיע אותם מתוך כלל ישראל.

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ד'. איתא במ"ר פ' בהעלותך [פס"ו י"ז] דכ"ב זקנים ות"ח מביא לידי יראת שמים שנאמר מפני שיבה תקום ויראת מאלקיך. ובזה י"ל מ"ש בגמ' [פסחים כב:] עה"פ את ד"א תירא, לרבות תלמידי חכמים, פי' ע"י כיבוד ת"ח תוכלו לרבות יראת ד'. ויש להוסיף עוד דהנה יראת שמים הוא דבר המסור ללב ואין ניכר בחוץ אם אדם יר"ש באמת ותוכו כבדו, אך בואת יבחו אם הוא נוהג כבוד ודרך ארץ בת"ח ונהנה בכ"ב חורים ומורים, דכבודם השווה הכתוב למורא שמים כמ"ש בגמ' [קידושין ל:] נאמר אמו ואביו תיראו ונאמר את ד' אלקיך תירא השווה הכתוב מורא אב ואם למורא שמים, נמצא דבזה ניכר כי פעולתו אמת וירא ד' הוא. וז"ש והדרת פני זקן ויראת מאלקיך, פי' ע"י ניכר אם הנך ירא אלקים.

לא תנוו אותו וכו'. פירש"י לא תאמר לו אמש היית עובד ע"ז וכו'. וצ"ב לפי זה מאי תנינת טעם היא כי גרים הייתם בארץ מצרים, ופירש"י מום שבך אל תאמר לחברך, הרי אינו דומה זה לזה ומאי מום הוא שהיינו גרים בגלות מצרים בגזירת הבורא ית'. וי"ל לפי שגם ישראל כשלו בע"ז במצרים כמ"ש חז"ל [זוה"ק תרומה ק"ע ע"ב] הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, וע"כ אל תנוו את הגר על שהיה עובד ע"ז, משום מום שבך אל תאמר לחברך.

כי גרים הייתם בארץ מצרים. י"ל הכונה, דהנה אמרו בגמ' [פסחים פז:] לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. נמצא לפ"ז חפץ הקב"ה בקירוב גרים ובהכנסם תחת כנפי השכינה, וע"כ אל לנו לצערם אלא לקרבם. וז"ש אל תנוו אותו, והטעם כי גרים הייתם בארץ מצרים, וכל זה היה מאת ד' כדי שיתוספו עליהם גרים ע"כ לא תנוו אותם.

דרוש מרבינו בעל מראה יחזקאל זיע"א לפרשת קדושים ולימי הספירה

את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'. נ"ל ההמשך וגם הדו"ל ממקדשי, ונ"ל דהנה רז"ל אסרו לנו התגלחת בימי ספירה עד ל"ג בעומר ואמרו הטעם משום שמתו תלמידי רבי עקיבא ובל"ג בעומר פסקו מלמות, ובאמת טעם זה קלוד דהא לא נשאר מהם, וביותר צריך ביאור הא באמת לאותן המסתפרים עד ר"ח אסורים לאחר ל"ג עד ט"ו וכאן לא שייך כלל הטעם הזה, אבל הענין מורה באצבע שימי הספירה הקדושים הללו נחלקו לג' חלקים וכל חלק י"ו ימים והחלק הראשון מסיים ב"ח אייר, ומזה ג"כ י"ל טעם למה נקרא חודש זה ז"י כי הזי"ן הוא צורת י"ו כמ"ש בזה"ק [ח"ב קנ"ח ע"א] כשהזי"ד תגא על וא"ו אתעבית זי"ן, והחלק הב' מסיים בל"ג בעומר, ותקנו חז"ל לקדש שני שלשים, כי בשאר הימים נאמר אז עצלתי את דרכך ואז תשכיל [יהושע א ח], וישנתי אז [איוב ג יג] [והרמז א"ו גימ' ח' היינו שמונה שעות לתורה ושמונה למילי דעלמא ושמונה לשינה שהם שליש המעל"ע והרמז בפסוק ישנתי א"ו ינוח לין]

שלא יהיו קדושים בדרך של יזכיר לו יום המות אלא יזכו לזה ע"י שמחה. (תפוחי חיים)

הוכיח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו. כאשר נדקדק בפסל לשון הוכח תוכיח, עפ"י מה דמקובל בידינו מאת **תלמידי הבעש"ט זלה"ה** אפילו הצדיק כשרואה איזה עבירה באיזה אדם הנה זה ודאי אינו במקרה, ולמה

קדושים תהיו. במדרש (פליאה) כששמע משה רבנו ע"ה קדושים תהיו אמר והסר ממנו מכת המות. י"ל פירושו בדרך צחות, שיש הרבה אנשים שאינם נראים בביהכ"ס כי אם לאמירת קדיש או להזכרת נשמות ובה נסתתים כל הקדושה שלהם כידוע, וזה שביקש משה שלא יהיו קדושים כאלו שאינם רק ע"י מכת המות.

תולדות אדם זה כלל גדול מזה. י"ל הכונה דהנה בספר תורה אור להח"ק בעל התניא פ' וישלח ביאר מ"ש בגמ' [חגיגה יד:] ד' נכנסו לפסל פדעל ומת בן זומא הציץ ונפגע רק ר' עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום, דבן עזאי ה"י בבחי' רצוא דאה"ר, בבחי' כלות הנפש, ולא רצה להיות נשפל בבחי' שוב, לכך לא רצה לישא אשה וכו' לכן הציץ ומת שנסתלק לגמרי מן הכלי, אך אין זה דרך התורה שהוא בבחי' תיקון כי לשבת יצרה ובע"כ אתה חי, לכן ר' עקיבא שהיה מבחי' תיקון נכנס בשלום ויצא בשלום שהיה הרצוא ושוב במדה ומזיגה נכונה וכו', ולכן היה ר"ע מקור כל התורה שבע"פ כי סתם משנה ר"מ וסתם ספרא ר' יהודה וכולהו אליבא דר"ע ע"כ.

ולפי"ז י"ל דהנה רעך זה הקב"ה כמ"ש רעך ורע אביך אל תעזוב [משלי כו י]. וז"ש רבי עקיבא דייקא ואהבת לרעך"ך כמ"ש פי' שהיו הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל והגוף יחדיו בבחי' מזיגה נכונה, שלא יבוא לזיז כלות הנפש אלא יחזור לגוף, זה כלל גדול בתורה. אבל בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם כלל גדול מזה כי הוא היה בחינת רצוא דאדם הראשון, וז"ש זה ספר תולדות אדם היינו בחינה זו דכלות הנפש גדולה יותר מבחי' מזיגה.

ואהבת לרעך כמוך. פי' תסבול את חברך על אף מגרעותיו, כמו שתרצה שאחרים יסבולו אותך ואת חסרונותיך.

ואהבת לרעך כמוך. בגמ' [שבת לא.] מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידי, בא לפני הלא גיירני אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור. והוא מצות ואהבת לרעך כמוך. צ"ב מאי קאמר זו היא כל התורה כולה וכי כל התורה תרי"ג מצות וכללות במצוה אחת. גם מ"ש בתו"כ פרשת קדושים ובירושלמי [נדרים פ"ט ה"ב] ואהבת לרעך כמוך ר"ב עקיבא אומר לו כלל גדול בתורה צריך להבין פירושו. עוד צ"ב הנה הלא פירש את הפסוק ואהבת לרעך כמוך, דעלך סני וכו' וכן הוא בתרגום יוב"ע, ולכאורה אין זה תרגום של ואהבת

לרעך כמוך אלא פירוש אחר לגמרי על דרך השלילה ולא זה הוא מה שכתבו בתורה, למה לא אמר לו מקרא כצורתו ואהבת לרעך כמוך על דרך החיוב. וי"ל הנה הרמב"ן כתב, וטעם ואהבת לרעך כמוך, הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבריו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חיין קודמין לחיי חבריו. וע"י מה שפי' מהרש"א והתועפות ראם ס"י רכ"ב על ספר יראים משום שבאמת זה דבר שאי אפשר שיאהב חבריו כנפשו, ע"כ פירש הלל על דרך השלילה שלא יעשה לחבריו מה ששנאו עליו. והדבר צריך ביאור וכי שניה ממה שכתבו בתורה.

וי"ל בביאור הדברים דהלל רצה ללמדו כלל אחד והוא היסוד המכיל כל התורה כולה בדרך לימוד התורה ופירושה, שלא בדרך הצדוקים והמנינים המפרשים דבר ככתבו ואינם מקבלים דרשות חז"ל, אלא יקח לו כלל גדול בתורה דפירוש הכתובים הוא רק עפ"י הבנת חז"ל כגון מ"ש ואהבת לרעך כמוך אין זה כפשוטו כי זה דבר שא"א, אלא כפירוש חז"ל דעלך סני לחברך לא תעביד, ודבר זה לשמוע ולקבל דרשות חז"ל הוא כלל לכל התורה כולה, ובלעדו לא יזכה אדם ללמוד תורת ד', ואידך מצותיה ופירושיה זיל גמור על דרך זו.

ונסלח לו מחטאתו אשר חטא. פירש"י לרבות את המזיד כשגוג. וצ"ב למה כתיב מחטאתו הול"ל ונסלח לו חטאתו. וי"ל שעי' תשובה נהפך החטא עצמו לשגוג או לזכות כדאמרו בגמ' [יומא פז:] גדולה תשובה שזונות נעשות לו כשגוגות וכו'. וז"ש ונסלח לו 'מחטאתו', דהיינו מעשה החטא עצמו נהפך לו לשגוג ולסליחה, וזה רמז רש"י לרבות מזיד כשגוג.

לא תאכלו על הדם. פי' אכילתכם לא תהיה לצורך דם, להרבות חלב ודם, אלא אכילה בקדושה לצורך גבוה. כדרך שמוכא בספרים בצחות עמ"ש חז"ל [ביצה טז.] הני בבליא טפשאי דאכלי נהמא בנהמא, פי' השוטה אוכל לצורך גופו כדי שיתחזק כחו לעבוד ולהשתכר עבור מזונו, נמצא אכילתו בשביל אכילה וחזון חלילה כל מינו, וז"ש לא תאכלו על הדם.

שבת אחר הפסח

מנהג ישראל תורה הוא. נוהגין שאחר הפסח מנקדים את הלחם משנה שעושין לכבוד שבת הראשון שאחר פסח במפתח, ועיין בספה"ק אוהב ישראל כמה טעמים נפלאים על זה, ואענה גם אני חלקי. דהנה כתב בספה"ק צבי לצדיק במאמרי חדש ניסן מאמר ו' ועיין שם באריכות דרושיו הנפלאים, והנצרך לעניינינו שכתב החילוק בנקודות בין חמץ למצה שחמץ"ץ המ"ם בצר"י, צר"י מ"ם אותיות מצרי"ם, ומצה המ"ם בנקוד פת"ח, פת"ח מ' אותיות מפת"ח והוא בחדש ניסן מפתח הגאולה, ולכן נאסר בפסח החמץ כיון שאז יצאנו ממצרים ומצוה לאכול מצה שהוא המפתח הגאולה עכתודה"ק.

ויש לפרש מה שכתב פת"ח מ' הוא מפת"ח הגאולה עפי"מ שכתב בספר טוב הארץ בשם האריז"ל ז"ל: בעת יציאת מצרים פתח הקב"ה סוף המ"ם בלבד של לסרבה המשרה (ישעיה טו) ואז יצאו ממצרים, אבל לעתיד לבוא בגאולה העתידה ב"ב יפתח אותה לגמרי באלכסון ויהיו שני דלתות פתוחות, דלת של דור ראשון ואחרון שהוא המשיח האחרון וכו' עיי"ש. וזהו ענין פת"ח מ' שהוא מפתח הגאולה שע"י פתיחת המ"ם של לסרבה המשרה היתה ותהיה הגאולה והבן.

וזה הוא הטעם למנהג ישראל שמנקדים הלחם אחר הפסח במפתח, להורות שאחר שקיימנו מצות אכילת מצה ועשינו רצונו ית' יפתח ה' את אוצרו הטוב מן השמים ויפת"ח המ"ם ויהיו שני דלתות ויוציאו מעבדות לחרות, אלא דלפי זה יקשה למה מנקדים הלחם חמץ"ץ שהוא מורה על היפך הגאולה כנ"ל, ונראה לתרץ עפי"מ שכתב בזה"ק פר' תצוה דף קפ"ג ע"א וב' וזלה"ק השתא אית לן לאסתכלא בפסח נפקו ישראל מנהמא דאיתקרי חמץ כתיב ולא יראה לך חמץ וכתב כי כל אוכל מחמצת מאי טעמא בגין יקרא דההוא נהמא דאיתקרי מצה השתא דזכו ישראל לנהמא עילאה יתיר לא יאות הוה לאתבטלא חמץ ולא אתחזיא כלל ואמאי קרבנא דא חמץ הוה דכתיב סלת תהינה חמץ תאפינה, ותו דהשתא ביומא דא אתבטל יצה"ר ואורייתא דאתקרי חירו אשתכחת, אלא למלכא דהוה ל"י בר יחידי וחלש, יומא חד הוה תאיב למיכל אמרו ייכול בריה דמלכא [ס"א מיכלא דאסוותא] אסוותא דא ועד דייכול ליה לא אשתכח מיכלא ומזונא אחרא בביתא, עבדו הכי כיון דאכל ההוא אסוותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כל מה דאיהו תאיב ולא ייכול לנזקא ל"י, כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעו עקרא ורזא דמהימנותא, אמר קוב"ה יטעמו ישראל אסוותא ועד דייכלון אסוותא דא לא אתחזי להון מיכלא אחרא, כיון דאכלו מצה דאיהו אסוותא למיעל ולמנדע ברזא דמהימנותא אמר קוב"ה מכאן ולהלאה אתחזי לון חמץ וייכלון ליה דהא לא ייכול לנזקא לון עכלה"ק. ולכן בשבת שאחר הפסח שאז יום הראשון שמצוה לבצוע על לחם משנה ויכול להיות חמץ מנקדים את הלחם חמץ בהמפתח לרמזו שאף שזה הלחם הוא חמץ אעפ"כ לא יזיק לנו כיון שכבר אכלנו המצה ויפתח לנו אוצרות הגאולה וכן יהי רצון בב"א, (אור מלא)

מנהגי ימי העומר וספירת העומר

על פי מה שכתוב במשנת חסידים.
ט. בכל יום מימי הספירה אמר כמה פעמים באמצע היום היום כך וכך לעומר.

י. דעתו היה כפסק רביה"ק מקאמאנא זצ"ל, שאף מי ששכח לספור יום אחד יכול לברך בשאר ימים בברכה.

יא. בימי הספירה לא אמר תחנון כמנהג רבנו"ק מזידיטשוב [נסיפר מו"ה ר' דוד פעלבערבוים ז"ל: פעם אחת בליל שני של שבועות אחר סיום עריכת השולחן עמדות בסמוך לרבינו ושמעתי משוחח עם הרה"ח המופלג מו"ה מרדכי קליין מדאברא מזקני חסידי קאסאן בענין אמירת תחנון בימי הספירה, בתוך הדברים צוה להביא מדרש תנחומא והראה שם בסוף פרשת פנחס ז"ל "שכך כתיב עצרת תהיה לכם, והיתה ראויה להיות אחר ההג' חמשים יום כשם שעצרת אחר הפסח חמשים יום, אלא אמר הקב"ה חורף הוא ואין יכולין להניח בתיהן לבא לכאן אלא עד שהן אצלי יעשו עצרת" ע"כ, והטעים רבינו שמכאן למדנו שהמדרש מדמה את ימי חוה"מ סוכות לימי העומר, היינו שימי העומר הן בקדושת חול המועד, ומכאן סמך למנהגנו שלא לומר תחנון בימי הספירה, ע"כ. ובשלחן הטהור להרה"ק מקאמאנא סי' קלא סעיף כ' כתב: יש מנהג קדוש קדום ממנהגי ירושלים הקודמים שאין אומרים תחנון כל ימי הספירה וכך אנו נוהגין, אבל יש שם למנוח ועקידה וא"ל ארך אפים ותפלה לדוד, עכ"ל].

יב. אמר שהוא טעות לדמות ימי הספירה לימי בין המצרים ולימי אבל, כי בימי הספירה נוהגין רק שלא להסתפר (ועל פי סוד אף ביום ל"ג בעומר) ושלא לעשות נשואין ולגן בכלי זמר, אבל לעשות שהחיינו בימי הספירה אין קפידא. יג. חוץ משיעוריו הרגילים למד בימי הספירה מסכת סוטה או מסכת שבועות כדאיתא בספרים כי יש במסכתות אלו מ"ט דפים כנגד מ"ט ימי הספירה.

א. בשבת שאחר פסח היו מסמנין החלות שאפו לכבוד שבת במפתח כנהוג [ראה במדור בינה לעתים טעם המנהג].

ב. מפסח עד עצרת בכל סעודת שבת אכל רבינו האור מלא גם מעט מצה.

ג. רבינו הבני שלשים היה מתענה בימי בה"ב ואמר סליחות אמנם רבינו האור מלא לא נהג כן וכן לא עשו המי שברך בשבת שלפניו. ד. רבינו האור"מ היה הולך בכל יום מימי הספירה לפני מנחה לטבול במקוה.

ה. ספירת העומר היו סופרים אחר אמירת עלינו לשבח.

ו. נוסח ספירת העומר: אמר בלחישא פסוק ויהי נועם וגו', ואחר כך הכריז בקול 'לשם יחוד', אמר לשם יחוד כנהוג והגני מוכן ומזומן לקיים מצות ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וספרתם וגו', והקרבנתם מנחה חדשה לה', אח"כ אמר הפסוק שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ברוך וכו' היום יום כך וכך לעומר.

ז. אחר שאמרו הקהל הברכה והספירה אמר רבינו בקול הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן, וסיים בלחישא תיבת סלה, וחזרו אחריי הקהל ואמרו גם כן בקול הרחמן הוא יחזיר לנו וכו' ואמר המזמור למנוח בנגינות, ואנא בכח, רבון העולמים וכו', מה שפגמתי בספירה העליונה ולא הזכיר הספירה בפיו.

ח. בכל ליל שביעי בגמר ספירה של שבוע אחד, האריך באמירת רבון העולמים שאחר הספירה ועמד שעה חדא אחר אמרו מה שפגמתי בספירה העליונה, וענינו בסידור ר' אשר הביטו בתפילת רבון העולמים, ורחישו מרחשין שפוותיה, וכנראה שהיה אומר ומכוון מה שכתוב שם לאמור בכל ליל שביעי, והוא

כסא דנחמיתא

שגורה בזה אל מע"כ ידידנו הדגול מפארי קהל עדתינו

הרה"ג רבי ישראל צבי קליין שליט"א

על פטירת אמו הרבנית הצדקנית צנו"ח מרת אסתר ע"ה

א"ח הגה"צ רבי דוד בנציון קליין זצ"ל אב"ד יסודות

ומזקני תלמידי ומעתיקי השמועה של רבינו בעל האור מלא מקאסאן זצוק"ל זיע"א

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, אך ששון ושמחה ישמע באהליכם, ונזכה בקרוב בימינו לאז יקוצו וירננו שוכני עפר בביאת גוא"צ אכ"י"ר

המשתתפים בצערכם

מתפללי ביהמ"ד בני שלשים קוסון

מערכת "הצבי והצדק"